

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ The Development of Indicators for the Administration According to the Four Noble Truths of Basic Education Schools, Nakhonchaiburin

ศรายุทธ ปานมะเร็ง* สำเร็จ บุญเรืองรัตน์** จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์*** และ สงวนพงศ์ ขวนชม****

นักศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Sarayuth Panmaroeng* Samrerng Boonruangrutana** Chamroenrat Chitchirachan***

and Sanguanpong Chuanchom****

Ph.D. Candidate in Education Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Associate Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: s.sci@hotmail.com

(Received: September 19, 2020 ; Revised: October 25, 2020 ; Accepted: November 03, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษากับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน จำนวน 346 โรงเรียน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเลขสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.23-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.92 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2/df = 27.21, df = 55, \chi^2/df = 0.49, p\text{-value} = .99, GFI = 0.999, AGFI = 0.99, RMSEA = 0.00, RMR = 0.01$) 2) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 120 ตัว มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักอริยสัจ 4, ตัวบ่งชี้, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this study were to; 1) develop the indicators for administration according to the Four Noble Truths, the very important Dhamma in Buddhism, in the basic education schools; and 2) monitor the construct validity and concurrent validity of factors and indicators for the basic education school's administration according to the Four Noble Truths. The primary education schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) were employed as the samples. The participants in the study were 346 schools selected by the Table of Krejcie and Morgan. The determined samples were selected by the Table of Random Number. The tools for data collection were the questionnaires on the factors and indicators for the basic education school's administration according to the Four Noble Truths which were a 5-point rating scale provided the Index of Item Objective Congruence (IOC) between 0.80-1.00, the discrimination values ranged between 0.23-0.80, and the reliability values at 0.92. The data were analyzed by using mean, standard deviation (S.D.), coefficient of variation (C.V.), and Confirmatory Factor Analysis (CFA); and found that: 1) The factors and indicators for the basic education school's administration according to the Four Noble Truths were statistically significantly consistent with the empirical data (Chi-Square = 27.21, df = 55, χ^2/df = 0.49, p-value = .99, GFI = 0.999 AGFI = 0.99, RMSEA = 0.00, RMR = 0.01). 2) According to all 120 factors and indicators for the basic education school's administration according to the Four Noble Truths, the concurrent validity was statistically significant at 0.1 level.

Keywords: Administration According to the Four Noble Truths, Indicator, Schools under the Office of the Basic Education Commission

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้บริหารในสมัยปัจจุบันจำเป็นต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพในขณะเดียวกัน จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์สามารถเห็นปัญหาและแก้ปัญหาได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นหัวหน้าคือเป็นทั้งหัวและหน้า หัวคือสมอง ปัญญา ความสามารถ หน้าคือบุคลิกภาพ ความมีเสน่ห์ ความสง่างาม ผู้บริหารที่ดีจึงต้องเรียนรู้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ เรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวของผู้อื่น หรือแม้กระทั่งความผิดพลาดของตนเอง (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2557) เพื่อให้สามารถบริหารจัดการท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว การบริหารการศึกษาของไทยปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมยุค “เศรษฐกิจฐานความรู้” (Knowledge Based Economy Society) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์แข่งขันทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง ตลอดจนโครงสร้างของประชากรในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาของไทย จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในสองประเด็น คือ เน้นใช้การประเมินแบบป้อนไปข้างหน้า (Feedforward) มากกว่าใช้การประเมินแบบป้อนกลับ (Feedback) ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นการดำเนินการเพื่ออนาคตมากกว่าการค้นหาค้นหาข้อผิดพลาดในอดีต และเน้นการพัฒนาผู้บริหารองค์การทางการศึกษาทุกระดับให้มีภาวะผู้นำแบบทวีปัญญา (Multipliers Leadership) เพื่อ “สร้างคนเก่ง” และใช้ประโยชน์จากคนเก่งอย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้มีการพัฒนาองค์การอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและอนาคต (สถาพร พุทธิพิฏฐ, 2560) การจัดการศึกษาโรงเรียนเป็นหน่วยงาน

ที่สำคัญในการที่จะนำนโยบายหลักสูตรแนวปฏิบัติต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา คือบุคคลที่เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในระดับโรงเรียนภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขของทรัพยากรตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ ดังปรากฏในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้บัญญัติไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากกระทรวง ศึกษาธิการ ลงสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน โดยแบ่งระบบการบริหารเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (พระครูสุตัตถ์โนภาส (ชูศักดิ์ จันทรมโม ป.ธ.๔), 2558) จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว การบริหารการศึกษาจึงต้องมีความเป็นพลวัตร ประกอบกับผลผลิตของระบบการศึกษานั้นไม่สามารถเห็นผลได้ทันที เช่นเดียวกับการผลิตสินค้าทั่วไป แต่จะเห็นผลในอนาคตนับสิบปีข้างหน้า ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ ดังนั้นการบริหารการศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร และองค์กรอื่น ๆ ในสังคม เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีระบบร่วมกันของบุคลากรระดับต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรนั้น หลักอริยสัจ 4 จึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารองค์กรได้เป็นอย่างดี (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2549) ด้วยว่าหลักอริยสัจ 4 มีหลักการที่สำคัญที่เริ่มต้นจากปัญหา ด้วยการกำหนดรู้และทำความเข้าใจอย่างแจ่มชัดแล้วค้นหาสาเหตุเพื่อแก้ไขในขณะเดียวกันยังเป็นการกำหนดเป้าหมายให้เกิดความชัดเจน สอดคล้องตามกิจหรือหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่ออริยสัจแต่ละข้ออย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ สภาพปัญหาของการบริหาร สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหาร ผลที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 โดยการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและตรวจสอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้
 - 3.1.1 วิเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 3.1.2 พัฒนางค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
 - 3.1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.4.1 แบบตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.5.1 ขออนุญาตความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.5.2 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.5.3 ปรับปรุงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.2.1 ประชากรและตัวอย่าง

3.2.1.1 ประชากร คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3,488 โรงเรียน ใน 4 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ (นครชัยบุรีรินทร์) ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

3.2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 346 โรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2562 ใน 4 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ (นครชัยบุรีรินทร์) ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 120 ตัวบ่งชี้ ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.3.1 ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ไปถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่ แล้วขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปยังโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้ากลุ่มงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียน จำนวน 897 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

3.2.3.2 ส่งหนังสือและแบบสอบถามทางไปรษณีย์หรือแอปพลิเคชันแบบสอบถาม หรือคิวอาร์โค้ดแบบสอบถาม หรือส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยตรงและให้ส่งกลับภายใน 15 วัน แบบ Google Form

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การแปรผัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) (Jöreskog & Sörbom, 2016)

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.3.1 กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 โรงเรียน ที่มีหลักการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2562 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 30 คน และครูหัวหน้ากลุ่มงาน 30 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้

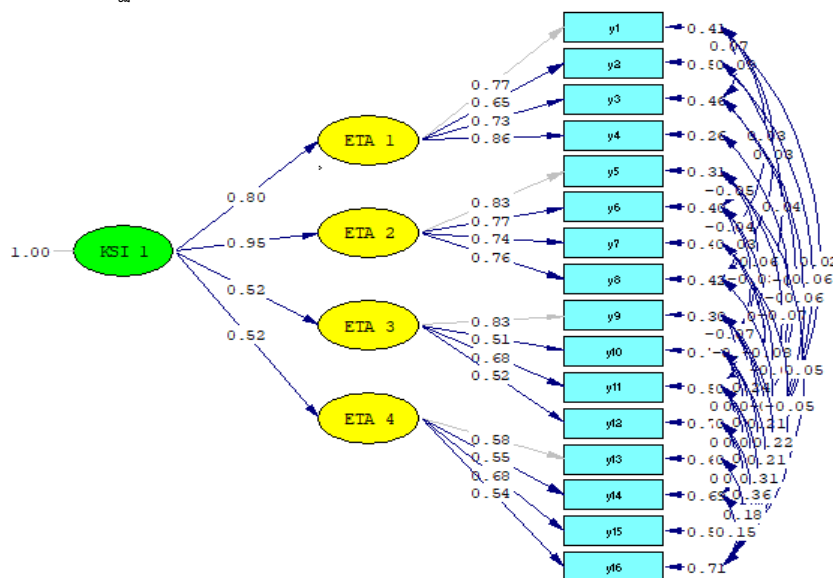
3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ไปถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่ แล้วขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปยังโรงเรียนที่เป็นตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้ากลุ่มงานที่เป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 90 คน

3.3.4 ส่งหนังสือและแบบสอบถามทางไปรษณีย์หรือแอปพลิเคชันไลน์แบบสอบถาม หรือคิวอาร์โค้ดแบบสอบถาม หรือ ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยตรงและให้ส่งกลับภายใน 15 วัน แบบ Google Form

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกลุ่มรู้แจ้ง ซึ่งกลุ่มผู้รู้แจ้งชัดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้ากลุ่มงานในโรงเรียน ที่มีหลักการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 จำนวน 90 คน ใช้สถิติ One Sample t-test

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพประกอบที่ 1 และตารางที่ 1

Chi-Square=27.21, df=55, P-value=0.99940, RMSEA=0.000

ภาพที่ 1 ความตรงตามโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

KSI	แทน	การบริหารตามหลักอริยสัจ 4
ETA1	แทน	สภาพปัญหาของการบริหาร
ETA2	แทน	สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหาร
ETA3	แทน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ETA4	แทน	วิธีการบริหาร
Y1	แทน	สภาพปัญหาของการบริหารด้านวิชาการ
Y2	แทน	สภาพปัญหาของการบริหารด้านงบประมาณ
Y3	แทน	สภาพปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล
Y4	แทน	สภาพปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานทั่วไป
Y5	แทน	สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านวิชาการ
Y6	แทน	สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านงบประมาณ
Y7	แทน	สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล
Y8	แทน	สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานทั่วไป
Y9	แทน	ผลที่คาดว่าจะได้รับด้านวิชาการ
Y10	แทน	ผลที่คาดว่าจะได้รับด้านงบประมาณ
Y11	แทน	ผลที่คาดว่าจะได้รับด้านการบริหารงานบุคคล
Y12	แทน	ผลที่คาดว่าจะได้รับด้านการบริหารงานทั่วไป
Y13	แทน	วิธีการบริหารด้านวิชาการ
Y14	แทน	วิธีการบริหารด้านงบประมาณ
Y15	แทน	วิธีการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล
Y16	แทน	วิธีการบริหารด้านการบริหารงานทั่วไป

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรสังเกตได้	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4			
	b_{sc}	SE	t	ความเที่ยง (R^2)
อันดับที่ 1				
Y4	0.86**	0.03	24.78	0.74
Y3	0.73**	0.03	23.18	0.54
Y2	0.65**	0.03	19.32	0.42
Y1	0.77**	<-->	<-->	0.59
Y8	0.76**	0.03	23.23	0.58
Y7	0.74**	0.03	22.57	0.55
Y6	0.77**	0.03	22.37	0.60
Y5	0.83**	<-->	<-->	0.69

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4			
	b_{sc}	SE	t	ความเที่ยง (R^2)
อันดับที่ 1				
Y12	0.52**	0.07	7.91	0.27
Y11	0.68**	0.07	10.15	0.47
Y10	0.51**	0.06	8.80	0.26
Y9	0.83**	<-->	<-->	0.70
Y16	0.54**	0.05	11.20	0.29
Y15	0.68**	0.08	8.26	0.46
Y14	0.55**	0.05	10.44	0.31
Y13	0.58**	<-->	<-->	0.34
อันดับที่ 2				
ETA4	0.52**	0.06	8.95	0.65
ETA3	0.52**	0.04	12.41	0.65
ETA2	0.95**	0.04	23.21	0.90
ETA1	0.80**	0.05	22.75	0.78

Chi-Square = 27.21, df = 55, p = 0.999, $\chi^2/df = 0.49$, RMSE = 0.00, RMR = 0.01

GIF = 0.999, AGIF = 0.99

หมายเหตุ: **p<.01, b_{sc} หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน

เครื่องหมาย <--> หมายถึง พารามิเตอร์บังคับจึงไม่รายงานผลค่า SE และ t

จากภาพที่ 1 และตารางที่ 1 พบว่า ผลการตรวจสอบความตรงตามโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่า Chi-Square = 27.21, df = 55 และค่า p-value = .99 กล่าวคือ ค่า χ^2 แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า RMSE = 0.00 และ RMR = 0.01 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 ค่าดัชนี GIF = 0.999 และ AGIF = 0.99 มีค่าเข้าใกล้ 1 และ $\chi^2/df = 0.49$ ซึ่งมีความน้อยกว่า 3 แสดงว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตรงตามโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.2 นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดคือ สภาพปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานทั่วไป ($b_{sc} = 0.86$) รองลงมาคือ สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านงบประมาณ ($b_{sc} = 0.83$) ผลที่คาดว่าจะได้รับด้านวิชาการ ($b_{sc} = 0.83$) สภาพปัญหาของการบริหารด้านวิชาการ ($b_{sc} = 0.77$) สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านงบประมาณ ($b_{sc} = 0.77$) สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานทั่วไป ($b_{sc} = 0.76$) สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล ($b_{sc} = 0.74$) สภาพปัญหาของการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล ($b_{sc} = 0.73$) ผลที่คาดว่าจะได้รับด้านการบริหารงานบุคคล ($b_{sc} = 0.68$) วิธีการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล ($b_{sc} = 0.68$) สภาพปัญหาของการบริหารด้านงบประมาณ ($b_{sc} = 0.65$) วิธีการบริหารด้านวิชาการ ($b_{sc} = 0.58$) วิธีการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล ($b_{sc} = 0.55$) วิธีการบริหารด้านการบริหารงานทั่วไป ($b_{sc} = 0.54$) วิธีการบริหารด้านการบริหารงานบุคคล

($b_{sc} = 0.52$) และผลที่คาดว่าจะได้รับด้านการบริหารงานบุคคล ($b_{sc} = 0.51$) ตามลำดับ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ทุกค่าซึ่งวัดจาก R^2 ที่บ่งบอกความแปรปรวนร่วมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในระดับต่ำถึงสูง (R^2 อยู่ระหว่าง .26 ถึง .74)

4.1.3 ตรวจสอบยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการตรวจสอบยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 120 ตัวบ่งชี้ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพพบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 3.81 – 4.70 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงจากลำดับมากไปน้อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ตัวบ่งชี้ ที่ 1 หลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.70$) องค์ประกอบหลักที่ 1 องค์ประกอบย่อยที่ 1.4 ตัวบ่งชี้ที่ 30 มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.70$) และองค์ประกอบหลักที่ 3 องค์ประกอบย่อย ที่ 3.2 ตัวบ่งชี้ที่ 73 มีแผนการจัดหาวัสดุประจำปี ($\bar{X} = 4.68$) ตามลำดับ สำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงจากลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 3 องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ตัวบ่งชี้ที่ 65 มีระบบและกลไก ในการกำกับการดำเนินการประกันคุณภาพสถานศึกษาเป็นไปตามองค์ประกอบประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 3.81$) และองค์ประกอบหลักที่ 2 องค์ประกอบย่อยที่ 2.4 ตัวบ่งชี้ที่ 60 ขาดการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.77$) และองค์ประกอบหลักที่ 3 องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ตัวบ่งชี้ที่ 63 มีระบบและกลไกเพื่อช่วยในการดำเนินงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ และเมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบ (t - test) โดยการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ค้นพบในการวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) พบว่ากลุ่มที่รู้แจ้งชัดมีระดับคุณลักษณะตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในระดับมากถึงมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกตัว ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้ที่ค้นพบทั้ง 120 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพทุกตัว

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการวิเคราะห์ความตรงตามโครงสร้างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักของการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ สภาพปัญหาของการบริหาร สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหาร ผลที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปร ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ได้ศึกษาค้นคว้าหาที่θεν การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 วัฏจักร ท.ส.น.ม. ของสำเริง บุญเรืองรัตน์ (2549) ที่ได้ประมวลองค์ความรู้จากพระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน ย่อจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี 45 เล่ม มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) อีกทั้งยังได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557) ดังนั้นจึงได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 120 ตัวบ่งชี้

5.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยสาเหตุแห่งปัญหาของการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบสาเหตุแห่งปัญหาของการบริหาร

เป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระแสแนวคิดของการบริหารของสถานศึกษาให้ความสำคัญกับสาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2549) ได้ให้แนวทางการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การทางธุรกิจ อุตสาหกรรมหรือสถานศึกษา เพื่อแก้ปัญหาในการบริหารองค์การให้มีความเจริญก้าวหน้าและได้บังเกิดผลที่ดีในการบริหารวิชาการให้ได้ผลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่า ทุกตัวบ่งชี้ของการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมาก คือ คู่ของสาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านงบประมาณและสาเหตุแห่งปัญหาของการบริหารด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติการบริหารงานด้านวิชาการเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา และในการพัฒนานั้นต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดการด้านการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหรือแม้กระทั่งการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นงบประมาณจึงเป็นสำคัญที่จะส่งผลให้การบริหารวิชาการประสบความสำเร็จ ดังเช่น พระครูสุตตรัตโนภาส (ชูศักดิ์ จันทอมโม) (2558) วิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ทำให้สถานศึกษามีการมีคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านนิเทศ การสอน

5.3 การตรวจสอบยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.81 – 4.70 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัดขององค์ประกอบ 3 อันดับแรก โดยเรียงจากลำดับมากไปน้อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 หลักสูตรสถานศึกษา ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.70$) องค์ประกอบหลักที่ 1 องค์ประกอบย่อยที่ 1.4 ตัวบ่งชี้ที่ 30 มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.70$) และองค์ประกอบหลักที่ 3 องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 ตัวบ่งชี้ที่ 73 มีแผนการจัดหาพัสดุประจำปี ($\bar{X} = 4.68$) ตามลำดับ และเมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบ (t - test) โดยการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ค้นพบในการวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) พบว่ากลุ่มผู้รู้แจ้งชัดมีระดับการบริหารตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในระดับมากถึงมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกตัวซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้ที่ค้นพบทั้ง 120 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพทุกตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติมาพานิชอนุรักษ์ (2557) วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการกลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเที่ยงตรงตามสภาพทุกตัวบ่งชี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับสังกานต์ คเชนทร์พนาไพร (2560) วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้จรรยาบรรณวิชาชีพครู ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานครความเที่ยงตรงตามสภาพทุกตัวบ่งชี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารควรตระหนักหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการตามผลการยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงของตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ คือ หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับท้องถิ่น ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสำเร็จต่อองค์กรและความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ สาเหตุแห่งปัญหาของการบริหาร ไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เพื่อศึกษาสาเหตุที่แท้จริงว่าพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไปในทิศทางใดให้เหมาะสมกับบริบทขององค์การ

6.1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้บริหารระดับสูงสามารถนำผลการวิจัยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 120 ตัวบ่งชี้ มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษาให้บริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับสถานศึกษาในสังกัดอื่น

6.2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- พระครูสุตตโรภาส (ชูศักดิ์ จันทมโม ป.ธ.๔) (2558). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัตติมา พานิชอนรักษ์. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการกลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.
- สถาพร พงษ์ฉิมกุล. (2560). การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 28(2), 36-49.
- สัจจานนท์ คชนทร์พนาไพร. (2560). *ตัวบ่งชี้จรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2557). *บริหารอย่างรวมเกียรติ*. กรุงเทพฯ: อีทีพับลิชชิง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2549). *การบริหารตามหลักอริยสัจสี่*. กรุงเทพฯ: ชันปรินต์ตั้ง.

ภาษาอังกฤษ

- Jöreskog, K. G., Olsson, U. H., & Fan, Y. W. (2016). *Multivariate Analysis with LISREL*. Berlin: Germany.